

ju stanje, mijenjaju također i razboritost. Ljudima se u odnosu na sadašnju povećava spoznaja. I drugdje o tome govori. Koliko postaju drugačiji, toliko im shvaćanje uvijek drugo čini prisutnim.«⁵ Ovo zakonito tumačenje istog Aristotela pokazuje da je ono prethodno nezakonito i to isto još više pokazuju ove druge Empedoklove pjesme koje je Sekst Empirik naveo: »Tako to nije ni vidljivo ljudima, niti to mogu čuti, niti umom dohvatiti.« Tu se jasno razlikuje osjetilna spoznaja od uma. 5

Nije pravilnija od toga niti ona druga izvrnuta optužba iz osmog poglavlja 1. knjige *O nastajanju*: »Uistinu, kao što Empedoklo i neki drugi kažu, trpnja se odvija kroz pore, tako da cijelo mijenjanje i cjelokupna trpnja nastaje na taj način, razlaganjem i propadanjem koje je nastalo zbog praznog prostora.« Nije naime smisljeno da Empedoklo, koji uopće poriče prazni prostor (po svjedočanstvu istog Aristotela na osnovi njegove <Empedoklove> pjesme: οὐδὲν τὶ τοῦ παντὸς κενὸν πέλει⁶ – ne postoji ništa prazno), tvrdi da mijenjanje nastaje po praznom prostoru. Tako i ovo zabadanje, čini se, ništa ne vrijedi. 10

Neistinito je i ono drugo <zabadanje> iz četvrtog poglavlja 1. knjige *O osjetilu*: »Nužno je uistinu da (ili) u sebi imaju vodu neosjetilni rodovi tekućina, kako kaže Empedoklo.« I uskoro o djelatnom uzroku: »Kao kad bi tko rekao: toplo i sunce; to je, kao što doista Empedoklo kaže, odviše očita neistina.« Da nijedno od toga nije Empedoklo rekao, autori su Aetije i Plutarh. Onaj u filozofskoj povijesti ovako ocjenjuje Empedoklovo mišljenje o 20 25

⁵ Petrić krivo čita μετέφην umjesto μετέφυν i krivo prevodi: aliis dixi.

⁶ Usp. EMP. Fragmenta 13.3 i ARIST. Xen. 976b.26 – grčki citat Petrić nije preveo